

APOKALYPTICKÉ PEČETĚ

Tato zobrazení mají být ukázkou toho, jak se duchovní nazírání může stát formou, životem, uměleckým zpodobněním. Mějme na paměti, že tyto obrazy reprodukují živoucí síly bytí vyšších světů; a tyto vyšší duchovní síly působí hluboko na pozorovatele obrazů. Působí přímo na síly, které, jim odpovídající, držímají v každém člověku.

Auřak jejich působení je správné jen tehdy, pozorujeme-li tyto obrazy se správným vnitřním rozpoložením duše. Kdo tyto obrazy pozoruje s teosofickými představami v hlavě a s teosofickými city v srdci, ten z nich přijme to nejsvě- tější. Kdo by si je chtěl pověsit nebo postavit na nějaké libovolné místo, kde k nim bude přistupovat s všedními myšlenkami a pocity, ten pocítí nepříznivé působení, které může dospět až k závažnému ovlivnění tělesného života.

Zařídme se podle toho a přistupujme k těmto obrazům jen v poměru, který bude v souladu s oddaností duchovním světům. Tyto obrazy mají sloužit k ozdobě prostoru sloužícího vyššímu životu; nikdy bychom je neměli nacházet nebo pozorovat na místech, kde s nimi nejsou myšlenky lidí v souladu.

Nejvýznamnějším ze symbolů a obrazů, který vůbec máme a který byl jako takový uznáván všemi okultisty všech dob, je člověk. Člověk byl a stále je nazýván mikrokosmem, malým světem. A to právem, neboť kdo člověka přesně a intimně pozná, tomu bude stále jasnější, že je v něm, mohli bychom říci, ve zmenšené podobě obsaženo naprosto všechno, co je rozšířeno venku v ostatní přírodě. Možná je to zpočátku obtížně srozumitelné, budete-li však o tom přemýšlet, pochopíte, co se tím myslí: Jako jistý druh extraktu, výluhu z ostatní přírody se v člověku nalézají všechny látky a síly. Budete-li studovat nějakou rostlinu co do její podstaty a dokážete-li jen zkoumat do dostatečné hloubi, zjistíte, že v lidském organismu je obsaženo něco z téže podstaty, byť i měrou jakkoli nepatrnou. A i když si vezmete nějaké zvíře venku - vždycky budete moci v lidském organismu prokázat něco, co se svou podstatou chová stejně jako něco, co je jistým způsobem převzato dovnitř do lidského organismu.

Je samozřejmě nutné, abychom vývoj světa sledovali z okultního hlediska, chceme-li tomu dobře porozumět. Okultista tak například ví, že člověk by neměl srdce utvářené tak, jak je dnes má, kdyby venku v přírodě nebylo lva.

Vraťme se nyní do dávnejší doby, kdy ještě žádní lvi nebyli. Lidé už tenkrát byli, neboť člověk je bytostí nejstarší, ale jejich srdce bylo utvářené zcela jinak. V přírodě však existují všude souvislosti, které nejsou ovšem vždy zcela zřejmé. Když člověk kdysi v pradávných dobách vyvinul své srdce vzhůru k dnešní podobě, vznikl tenkrát lev: obojí zformovaly tytéž síly. Je to, jako byste extrahovali podstatu lva a s božským umem z ní vytvarovali lidské srdce. Možná máte za to, že lidské srdce nemá nic, co by připomínalo lva, pro okultistu však tomu tak je. Nesmíte zapomínat, že je-li nějaká věc včleněna do nějaké souvislosti, do organismu, působí zcela jinak, než když je volná. Můžeme říci také obráceně: Kdybyste dokázali vytáhnout esenci srdce a chtěli z ní pak vytvořit bytost, která by odpovídala tomuto srdci, pokud by nebylo určováno silami organismu, pak byste měli lva. Všechny vlastnosti odvahy a smělosti neboli, jak říká okultista, „královské“ vlastnosti člověka mají svůj původ v souvislosti se lvem a **Platon**, jenž byl zasvěcencem, umístil královskou duši do srdce.

Pro tuto souvislost člověka s přírodou použil **Paracelsus** jeden velice hezký příměr. Říká: Je to, jako by jednotlivé bytosti v přírodě byly písmeny, člověk však slovem, jež je z těchto písmen složeno. Venku velký svět: makrokosmos, v nás svět malý: mikrokosmos. Venku existuje všechno samo pro sebe, v člověku je to určeno harmonií, do níž je včleněno s jinými orgány. A právě proto můžeme v člověku znázornit vývoj celého našeho všehomíra, nakolik k nám patří.

Obraz tohoto vývoje člověka v souvislosti se světem, k němuž patří, máte v pečetích, které byly během mnichov-

ského kongresu zavěšeny ve slavnostním sále. Podívejme se, co představují!

P r v n í ukazuje člověka oděného v bílý šat, jeho nohy jako z kovu, jako tekoucí kov; z jeho úst vychází ohnivý meč; jeho pravice je obklopena znameními našich planet: Saturnu, Slunce, Měsíce, Marsu, Merkuru, Jupitera, Venuše. Kdo zná Janovu Apokalypsu, vzpomene si, že v ní lze nalézt značně shodný popis tohoto obrazu, neboť Jan byl zasvěcencem. Tato pečeť představuje totiž, mohli bychom říci, ideu celého lidstva. Pochopíme to, připomeneme-li si několik představ, které jsou těm starším zde již známé.

Budeme-li se vracet ve vývoji lidstva, dostaneme se do doby, kdy se člověk dosud nalézal na velmi nedokonalém stupni. Tak například ještě neměl to, co nosíte vy na svých ramenou: hlavu. Znělo by to vskutku groteskně, kdybychom tehdejšího člověka popisovali. Hlava se totiž teprve postupně vyvíjela a bude se vyvíjet pořád dál. V člověku jsou dnes orgány, které dospěly takřikajíc ke svému konci; tyto orgány už později v těle člověka nebudou. Pak jsou jiné, které se budou přetvářet, jako náš hrtan, který má obrovskou budoucnost, samozřejmě v souvislosti s naším srdcem. Dnes je hrtan člověka teprve na počátku svého vývoje, jednou z něj bude v duchovno proměněný orgán rozmnožování. Představu o tomto mystériu si uděláte, uvědomíte-li si, co dnes člověk svým hrtanem působí. Když zde hovořím, slyšíte má slova: Tím, že je tento sál naplněn vzduchem a v tomto vzduchu jsou vyvolávány určité vibrace, jsou pro vás má slova přenášena k vašemu sluchu, k vaší duši. Vyslovím-li nějaké slovo, například „svět“, vibrují vlny vzduchu - to jsou vtělení
mých slov. To, co dnes

člověk takto vytváří, nazývá se vytvářením v minerální říši. Pohyby vzduchu jsou minerálními pohyby; hrtanem působí člověk minerálně na své okolí.

Člověk však bude stoupat a jednou bude působit rostlinně; potom bude vyvolávat nejen minerální, ale i rostlinné vibrace. Bude hovořit rostliny. Dalším stupněm potom bude, že bude hovořit pociťující bytosti; a na dalším stupni vývoje bude svým hrtanem vyvolávat sobě rovné. Jako může nyní prostřednictvím slova vyslovovat pouze obsah své duše, bude pak vyslovovat sám sebe. A jak bude člověk v budoucnosti hovořit bytosti, tak byli předchůdci lidstva, bohové, obdařeni orgánem, jímž vyslovili všechny věci, které tu dnes jsou. Všechny lidi, všechna zvířata i všechno ostatní tito bohové vyslovili. Vy všichni jste doslova vyslovenými slovy bohů.

Na počátku bylo Slovo, a to Slovo bylo u Boha, a to Slovo byl Bůh!
To není filosofické slovo ve spekulativním smyslu - Jan vyjádřil praskutečnost, kterou je třeba brát naprosto doslova.

A na konci bude Slovo a Stvoření je uskutečněním Slova; a co bude člověk v budoucnosti vytvářet, bude uskutečněním toho, co je dnes slovem. Pak ale nebude mít člověk takovou fyzickou podobu jako dnes; pokročí až k oné podobě, která byla na Saturnu, až k materii ohně. Tak se spojuje tvořivá síla na počátku světového vývoje s naší vlastní silou tvoření na konci vývoje světa.

Ona bytost, která vyslovila do světa vše, co v něm dnes je, tato bytost je dnes velikým předobrazem lidí. Ona vyslovila do světa Saturn, Slunce, Měsíc, Zemi - v obou jejích polovinách Marsu a Merkuru - Jupiter, Venuši. To naznačuje

těchto sedm hvězd; jsou znamením toho, do jaké výše se člověk může vyvinout. Na konci bude planeta opět v materii ohně; a člověk bude v této ohnivé materii moci tvořivě hovořit: to je ten ohnivý meč, vycházející z jeho úst. Vše bude ohnivé, proto ty nohy z tekutého kovu.

Srovnáte-li dnešního člověka se zvířetem, ukáže se tento rozdíl takovým způsobem, že musíme říci: člověk jako jedinec má v sobě to, co v sobě jednotlivé zvíře nemá. Člověk má individuální duši, zvíře má duši skupinovou. Jednotlivý člověk je o sobě celým zvířecím rodem. Všichni lvi například mají společně jen jednu duši. Tato skupinová Já jsou právě taková jako Já člověka, pouze nesestoupila až do fyzického světa; lze je najít jen v astrálním světě. Zde na zemi vidíte fyzické lidi, z nichž každý nese své Já. V astrálním světě se v astrální materii setkáte s právě takovými jsoucnými, jako jste vy sami, pouze ne fyzickými, ale v astrální schráně. Můžete s nimi mluvit jako se sobě rovnými - to jsou skupinové duše zvířat.

Také člověk měl v dřívějších dobách skupinovou duši, teprve poznenáhlu se vyvinul ke své dnešní samostatnosti. Tyto skupinové duše byly původně v astrálním světě a poté sestoupily, aby přebývaly v mase. Když se nyní v astrálním světě podíváme na původní skupinové duše člověka, nalezneme čtyři rody, z nichž člověk vzešel. Kdybychom tyto čtyři druhy chtěli přirovnat ke skupinovým duším, patřícím k dnešním živočišným rodům, pak bychom museli říci: jeden z těchto čtyř druhů můžeme přirovnat ke lvu, druhý k orlu, třetí ke skotu a čtvrtý k člověku prehistorie, dříve než sestoupilo jeho Já. Tak je nám ve druhém obraze v

apokalyptických zvířatech, lvu, orlu, krávi a člověku,

představován dřívější vývojový stav lidstva. Pak ale existuje a bude existovat, dokud bude Země, skupinová duše pro vyšší zjevení člověka, která je znázorněna beránkem, mystickým beránkem, znamením Spasitele. Toto uskupení pěti skupinových duší: čtyř lidských okolo veliké duše skupinové, která patří ještě všem lidem společně - to představuje *druhý* obraz.

Budeme-li sledovat vývoj člověka daleko, daleko do minulosti, takže budeme muset povolát na pomoc mnoho milionů let, pak se setkáme ještě s něčím jiným. Nyní je člověk fyzicky na Zemi; byla však doba, kdy to, co zde na Zemi putovalo, nebylo by dosud bývalo s to přijmout lidskou duši. Tehdy byla tato duše na astrální pláni. A dále do minulosti se dostaneme do doby, kdy byla na duchovní pláni, v devachanu. V budoucnosti opět vystoupí na tento vysoký stupeň, až se na Zemi očistí. Od ducha přes sféru astrální, fyzickou a opět vzhůru k duchu: to je dlouhý vývoj člověka. A přesto se jeví být dobou nepřiliš dlouhou, srovnáme-li ji s dobou vývoje, který člověk prodělal na Saturnu a ostatních planetách. Tady člověk neprocházel jen fyzickými proměnami, nýbrž proměnami duchovními, astrálními a fyzickými. A budeme-li chtít sledovat tyto proměny, budeme se muset vydat vzhůru až do duchovních světů. Tam uslyšíme hudbu sfér, tóny, valící se v tomto duchovním světě prostorem. A vžije-li se člověk opět do tohoto duchovního světa, pak mu tato harmonie sfér bude znít vstříc. V okultismu se jí říká tóny trub andělských. Proto na *třetím* obraze ty trouby. Z duchovního světa přicházejí zjevení, která se mu však odhalí teprve tehdy, kráčí-li člověk stále dál. Pak mu bude vyjevěna ona kniha se

sedmi pečetěmi. Tyto pečetě jsou právě to, co zde pozorujeme; tyto pečetě vydají své tajemství. Proto ta kniha uprostřed a dole čtyři fáze lidstva; neboť oni čtyři koně nejsou ničím jiným, než vývojovými stadii lidstva v průběhu věků.

Avšak existuje ještě jeden vyšší vývoj. Člověk pochází z ještě vyšších světů a k těmto vyšším světům opět vystoupí. A jeho podoba, jak ji dnes člověk má, pak zmizí ve světě. Co je dnes venku ve světě - ona jednotlivá písmena, z nichž je člověk složen - to vše pak člověk znovu přijme: jeho podoba se ztotožní s podobou světovou. V jistém triviálním podání teosofie se učí a mluví o tom, že máme hledat Boha sami v sobě. Kdo chce ale najít Boha, musí ho hledat v dílech, která se rozprostírají všehomírem. Nic na světě není pouze materií - to je jen zdánlivé - ve skutečnosti je veškerá materie výrazem duchovnosti, poselstvím o působnosti Boží. A člověk bude takřka rozpínat svou bytost v průběhu nadcházejících věků; víc a víc se bude ztotožňovat se světem, takže ho můžeme znázornit, když místo lidské podoby dosadíme podobu kosmu.

To vidíte na *č t v r t é* pečetě se skalisky, mořem a sloupy. To, co dnes protkává svět jako oblaka, poskytne svou materii k tomu, aby bylo utořeno tělo člověka. Síly, které jsou dnes u duchů Slunce, dodají v budoucnosti člověku to, co nekonečně vyšším způsobem vytvoří jeho duchovní síly. Tato sluneční síla je to, ke které člověk směřuje. Na rozdíl od rostliny, která svou hlavu, svůj kořen, noří ke středu Země, obrací člověk svou hlavu ke slunci; svou hlavu spojí se sluncem a bude přijímat vyšší síly. To máte znázorněno v onom slunečním obličejí, spočívajícím na oblačném těle, na skalinách, na sloupech. Samotvořivým se pak

stane člověk; a jako symbol dokonalého Stvoření obklopuje člověka ona barevná duha. Také v Janove Apokalypse můžete najít podobnou pečeť. Uprostřed oblaku se nachází kniha. Apokalypsa říká, že zasvěcenec musí tuto knihu pozřít. Tím je poukázáno na dobu, kdy člověk přijímá moudrost nejen zevně, ale kdy se jí bude pronikat jako dnes potravou, kdy se on sám stane ztělesněním moudrosti.

Pak nastává doba, kdy se v kosmu odehrávají velké změny. Až k sobě člověk pojme sluneční sílu, začne ono vývojové stadium, kdy Slunce bude opět spojeno se Zemí. Člověk bude sluneční bytostí. Silou slunce zrodí člověk slunce. Proto (na **p á t é** pečeť) žena, rodící slunce. Pak bude lidstvo morálně, eticky tak daleko, že všechny zhoubné síly, spočívající v nižší povaze člověka, budou překonány. To je znázorněno prostřednictvím zvířete se sedmi hlavami a deseti rohy. Sluneční žena má u nohou Měsíc, který obsahuje všechny špatné substance, které Země ne- mohla potřebovat a které nevypudila. Všechno, čím dnes z magických sil Měsíc ještě působí na Zemi, bude potom překonáno. Bude-li člověk spojen se Sluncem, pak překonal Měsíc.

Pak (v **š e s t é** pečeť) je znázorněno, jak je člověk, vystoupivší tedy až k vysokému zduchovnění, roven postavě Michaelově; jak to, co je na světě zlého, spoutal v symbolu draka. Jistým způsobem jsme viděli, že na počátku vývoje lidstva i na jeho konci jsou stejné stavy proměny. Tyto stavy jsme viděli znázorněné v onom muži s nohama z roztaveného kovu a mečem vycházejícím mu z úst. V hluboké symbolice se nám nyní celé bytí světa odhalí v symbolu svátého grálu.

V náčrtu několika slov chtěl bych před vaší duší vykreslit tuto *s e d m o u* pečeť. Ten, kdo jako okultista poznává náš svět, ví, že prostor je pro fyzický svět ještě něčím zcela jiným než pouhou prázdnotou. Prostor je zdrojem, z něhož všechny bytosti takřka fyzicky vykrytalizovaly. Představte si skleněnou nádobu ve tvaru krychle, která je pro vás naprosto průhledná, naplněnou vodou. A nyní si představte, že touto vodou jsou vedena jistá ochlazující proudění, takže se nejrozmanitějším způsobem tvoří led. Tak si můžete udělat představu o stvoření světa: „prostor“ - do prostoru vyslovené božské tvořivé Slovo - vykrytalizované všechny věci a bytosti.

Tento prostor, do něhož je vyslovováno božské tvořivé Slovo, znázorňuje okultista čírou krychlí. Uvnitř tohoto prostoru se vyvíjejí různé bytosti. Ty, které jsou nám nejbližší, můžeme nejlépe charakterizovat takto: krychle má tři navzájem kolmé směry, tři osy, délku, výšku, šířku - krychle představuje tři rozměry prostoru. A nyní si k těmto třem rozměrům, jak jsou venku ve fyzickém světě, domyslete pro- tirozměry. Můžete si to představit asi tak, že nějaký člověk jde jedním směrem a jiný jde proti němu, až se ti dva srazí. Podobným způsobem existuje ke každému prostorovému rozměru protirozměr, takže máme celkem šest paprsků. Tyto protipaprsky představují zároveň prazárodky nejvyšších článků lidské bytosti. Fyzické tělo, vykrytalizované z prostoru, je tím nejnižším. Duchovní článek, článek nejvyšší, je opakem; je znázorněn oněmi protirozměry. Zde se ve vývoji formují tyto protirozměry nejprve v jsoučno, které můžeme nejlépe znázornit tehdy, necháme-li je splynout do podoby světa vášní, žádostí, instinktů. Tím zprvu je. Potom později se stane něčím jiným. Stále víc a víc se tříbí - viděli

jsme, k jaké až výši - ale vyšlo z nižších pudů, které jsou symbolizovány hadem. Tento pochod je znázorněn sbíháním se protirozměrů do dvou hadů, kteří stojí proti sobě.

Tím, že se lidstvo očisťuje, stoupá vzhůru k tomu, čemu se říká *světová spirála*. Očištěné tělo hada, tato světová spirála, má hluboký význam. Můžete si o tom udělat představu pomocí následujícího příkladu: Moderní astronomie se opírá o dvě věty **Koperníka**; třetí větu nechala bez povšimnutí. Koperník řekl, že i Slunce se pohybuje. Slunce se posouvá, a sice po šroubovnici, takže se Země se Sluncem pohybuje v komplikované křivce. Totéž se týká Měsíce, který se pohybuje okolo Země. Tyto pohyby jsou mnohem komplikovanější, než se v elementární astronomii předpokládá. Vidíte zde, jak má spirála svůj význam ve vesmírných tělesech; a tato vesmírná tělesa představují podobu, s níž se člověk jednou ztotožní.

V oné době bude tvořivá síla člověka očištěná, vytríbená; hrtan potom bude orgánem rozmnožování. To, co člověk vyvine jako vytríbené tělo hada, nebude už působit zespoda nahoru, ale shora dolů. Přeměněný hrtan v nás se stane kalichem, který je nazýván svátým grálem. A právě tak jako to jedno, bude vytríbené i to druhé, co se s tímto vytvářejícím orgánem spojuje: bude to esencí světové síly, oné velké světové esence. A tento světový duch ve své esenci je zpodobněn obrazem holubice, nacházející se naproti svátému grálu. Holubice je zde symbolem zduchovně- lého oplodnění, které bude působit z kosmu, až se člověk s kosmem jednou ztotožní. Celá ta tvořivost tohoto pochodu je znázorněna duhou - to je ona všeobsažná pečeť svátého grálu.

V tom se nám nádherným způsobem odhaluje smysl souvislosti mezi světem a člověkem jako shrnutí smyslu

ostatních pečetí. Proto také zde stojí tajemství světa jako nápis na vnějším okraji pečetě. Toto tajemství světa znázorňuje, jak je člověk na počátku zrozen z prasil světa. Každý člověk, ohlédne-li se, prodělal na počátku času onen proces, kterým dnes prochází duchovně, když se nově rodí ze sil vědomí.

To vyjadřuje rosikrucianství (písmeny):

E. D. N.

Z Boha jsem zrozen.

Viděli jsme, že v průběhu zjevení k tomu něco přistupuje: k životu smrt. Avšak člověk, aby v této smrti znovu našel život, musí v prameni všeho živého překonat tuto smyslovou smrt. A tento pramen je středobodem všeho kosmického vývoje; neboť museli jsme nalézt smrt, abychom se domohli vědomí. Avšak překonáme ji tehdy, nalezneme-li smysl této smrti v tajemství Spasitele.

Právě tak jako jsme z Boha zrozeni,

zemřeme ve smyslu esotemí moudrosti v Kristu.

I. C. M.

A protože všude tam, kde se něco vyjevuje, ukazuje se dvojnost, s níž se to třetí musí sjednotit, ztotožní se člověk, až překoná smrt, sám s Duchem prostupujícím svět (holubicí):

Člověk vstane z mrtvých a bude opět žít v Duchu.

P. S. S. R.

To je onen teosofický ružový kříž. A tento kříž září do oněch dob, kdy náboženství a věda se usmíří.

Tak vidíte, jak se v takovýchto pečetích představuje celý svět, a protože je svět do nich vložen mágy a zasvěcenci, proto v nich spočívá obrovská síla.

Zas a znovu se můžete k těmto pečetím vracet; neustále budete zjišťovat, že mohou být skrze meditaci zdrojem nekonečné moudrosti. Mají neskonalý vliv na duši člověka, protože jsou vytvořeny na základě tajemství světa. Pověsí-li je v místnosti, kde se hovoří o takových věcech, jak dnes hovoříme my zde, v nichž se člověk pozvedá k posvátným mystériím světa, tu budou nejvyšší měrou oživovat a zjasňovat, aniž to ti lidé budou někdy vědět. Avšak tyto pečete, právě proto, že mají tento význam, nejsou zároveň vhodné k tomu, aby se zprofanovaly. A jakkoli podivně to zní: budou-li viset všude po stěnách místnosti, kde se nic duchovního nehovoří, kde se mluví triviální slova, tam budou působit také, ale tak, že učiní fyzický organismus nemocným. Jakkoli triviálně to zní, tyto pečete zničí zažívání.

Co je zrozeno z duchovní oblasti, duchovní oblasti patří a nesmí být profanováno; samo to dá najevo svým působením. Znamení duchovních věcí patří tam, kde se duchovní věci odehrávají a dospívají ke svému působení.

Přednáška z 16. září 1907 ve Stuttgartu

Rudolf Steiner